

พื้นฐานการเขียนโปรแกรม ภาษาไพธอน

บทที่ 1 บทนำสู่การเขียนโปรแกรมโดยใช้ภาษาไพธอน

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

เมื่อสิ้นสุดบทเรียน ผู้เรียนจะสามารถ

- อธิบายถึงองค์ประกอบพื้นฐานของคอมพิวเตอร์
- อธิบายถึงหลักการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นได้
- อธิบายถึงประวัติของโปรแกรมภาษาไพธอน

อะไรคือเครื่องคอมพิวเตอร์

A calculating-machine; esp. an automatic electronic device for performing mathematical or logical operations; freq. with defining word prefixed, as analogue, digital, electronic computer

Oxford English Dictionary

An electronic machine that is used for storing, organizing, and finding words, numbers, and pictures, for doing calculations, and for controlling other machines

Cambridge Dictionary

อะไรคือเครื่องคอมพิวเตอร์

เครื่องคอมพิวเตอร์ คือ เครื่องมือที่ทำหน้าที่จัดการกับข้อมูล เช่น การจัดเก็บข้อมูล การค้นหาข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล ตามชุดคำสั่งและทำการแสดงผลลัพธ์จากชุดคำสั่ง

โครงสร้างของเครื่องคอมพิวเตอร์

โครงสร้างของเครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- อุปกรณ์นำเข้าข้อมูล (Input unit)
- อุปกรณ์แสดงผลข้อมูล (Output unit)
- หน่วยความจำ (Memory)
- หน่วยประมวลผลกลาง (Central processing unit)
- หน่วยเก็บข้อมูลสำรอง (Secondary storage unit)

อะไรคือซอฟต์แวร์ (Software)

- ซอฟต์แวร์ คือ ชุดคำสั่งที่เขียนขึ้นมา เพื่อใช้ในการสั่งการทำงานให้กับคอมพิวเตอร์ ให้ดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน
- ซอฟต์แวร์มีทั้งหมด 2 ประเภท
 - ซอฟต์แวร์สำหรับงานทั่วไป (Application software)
 - ซอฟต์แวร์ระบบ (System software)

การเขียนชุดคำสั่ง (Programming)

คำศัพท์ที่ควรทราบ

- ชุดคำสั่ง โปรแกรม (Program) ซอฟต์แวร์ (Software) โปรแกรมประยุกต์ (Application)
- การเขียนชุดคำสั่ง การเขียนโปรแกรม (Programming) โค้ดดิ้ง (Coding)
- โปรแกรมเมอร์ (Programmer) นักพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Developer)
- รหัสต้นฉบับ (Source Code) โค้ด (Code)

การเขียนชุดคำสั่ง (Programming)

- การเขียนชุดคำสั่ง คือ การออกแบบ และการพัฒนา ขั้นตอนการทำงานที่เครื่องคอมพิวเตอร์เข้าใจ และดำเนินการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการได้

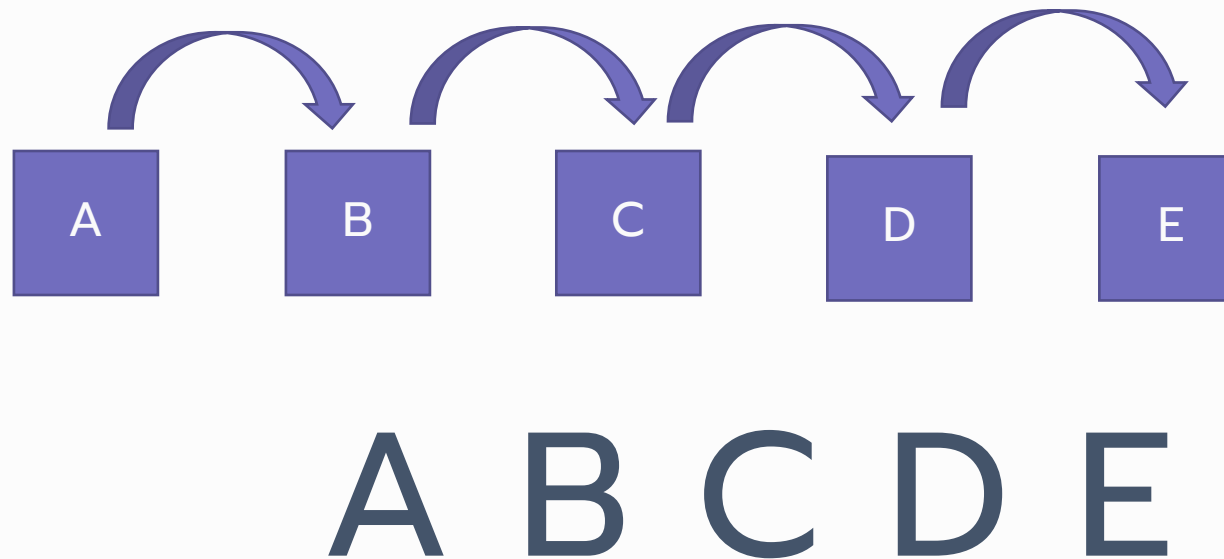
การเขียนชุดคำสั่ง (Programming)

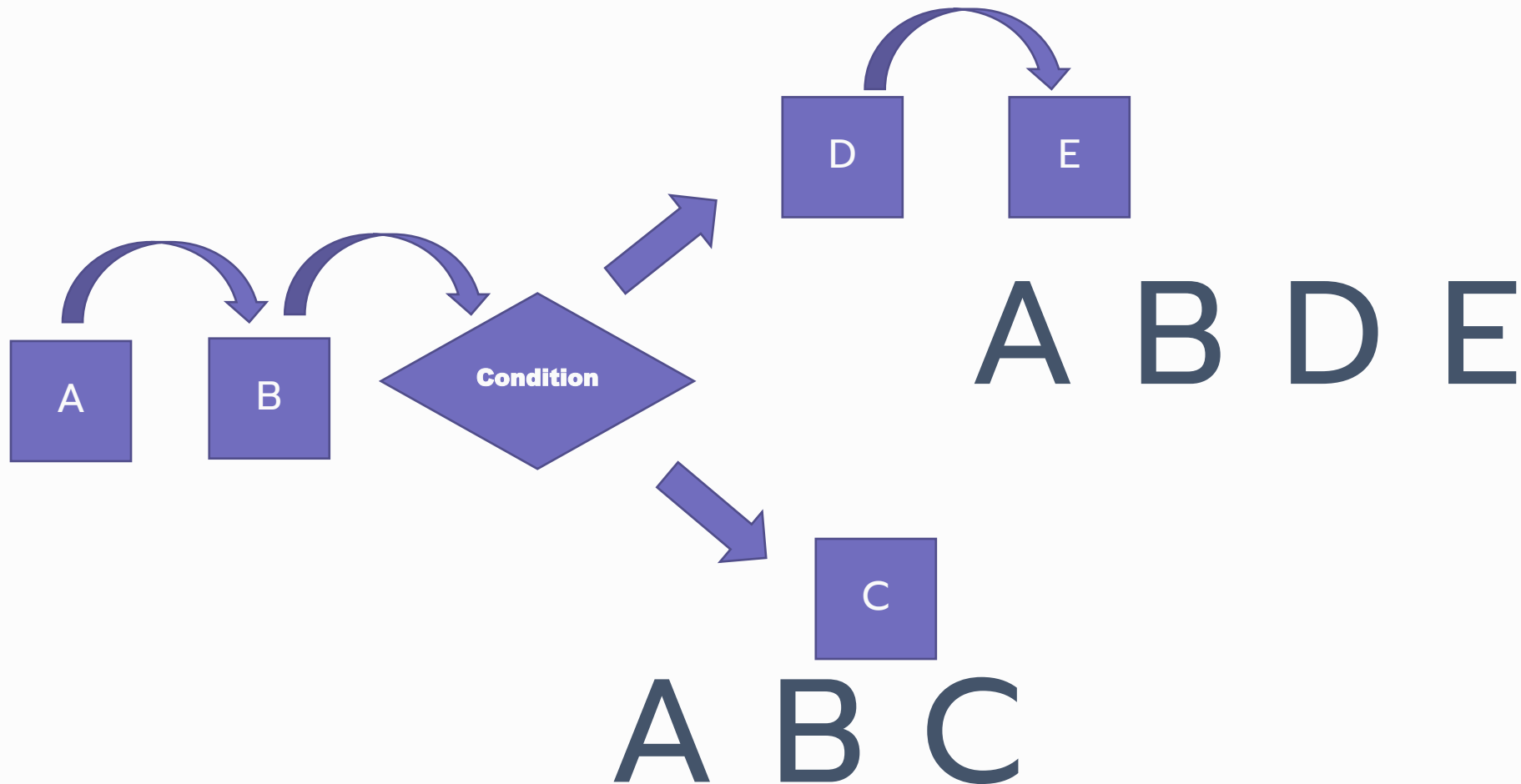
การเขียนชุดคำสั่ง (Programming)

- **โครงสร้างเชิงเส้น (Sequential structure)**
 - ดำเนินการคำสั่งตามลำดับ ไม่มีการข้ามขั้นตอน
- **โครงสร้างทางเลือก (Selection structure)**
 - เลือกเส้นทางระหว่าง 2 เส้นทาง โดยใช้เงื่อนไขเป็นตัวตัดสินใจ
- **โครงสร้างการทำซ้ำ (Repetitive structure)**
 - ทำซ้ำชุดของคำสั่ง โดยใช้เงื่อนไขเป็นตัวตัดสินใจ

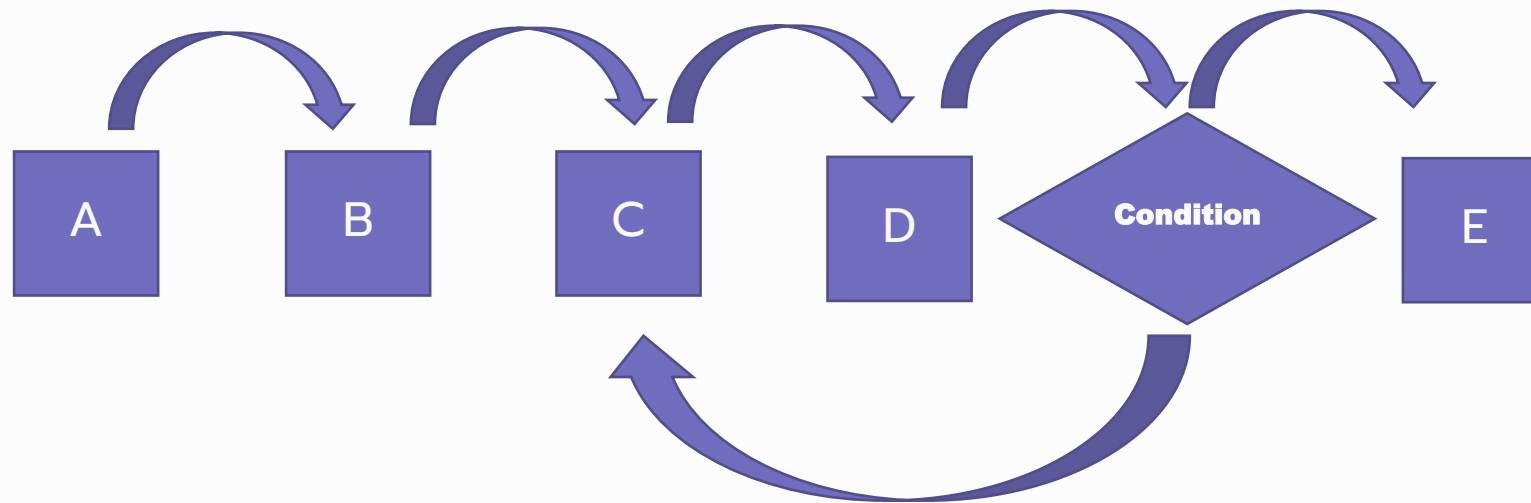
โครงสร้างเชิงเส้น (Sequential structure)

โครงสร้างทางเลือก (Selection structure)

โครงสร้างการทำซ้ำ (Repetitive structure)

A B C D C D ... C D E

ภาษาคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์เข้าใจ / ดำเนินงานตาม


```
01010101010101010101
0101011010101010101
0100010110101010101
1010101010101010101
010101010101010101
0101010101010
```

ชุดคำสั่ง
(ภาษาเครื่อง)

คนไม่เข้าใจ

ภาษาคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์ไม่เข้าใจ

คนเข้าใจได้

`System.out.println("")`

ชุดคำสั่ง
(ภาษาระดับสูง)

ภาษาคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์เข้าใจ

ชุดคำสั่ง
(ภาษาเครื่อง)

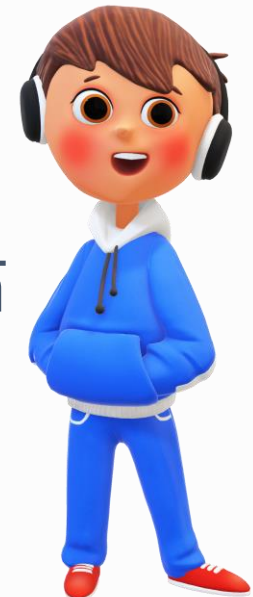
```
01010101010101010101
0101011010101010101
0100010110101010101
1010101010101010101
010101010101010101
0101010101010
```

ตัว
แปลภาษา

```
System.out.println("")
```

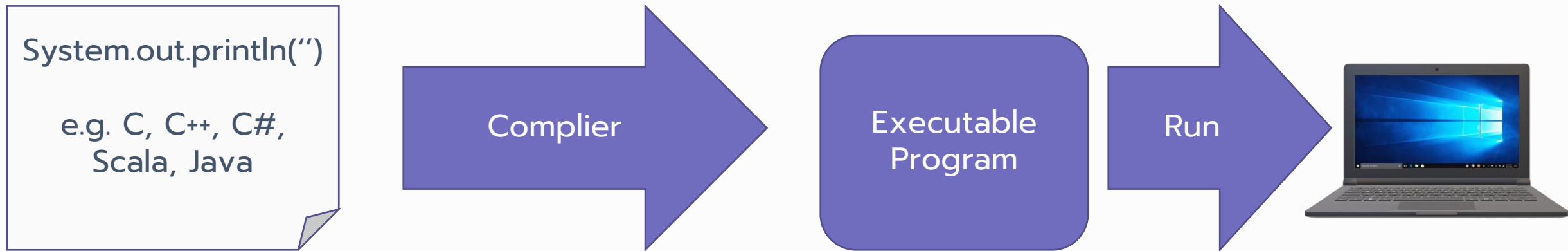
คนเข้าใจได้

ชุดคำสั่ง
(ภาษาระดับสูง)

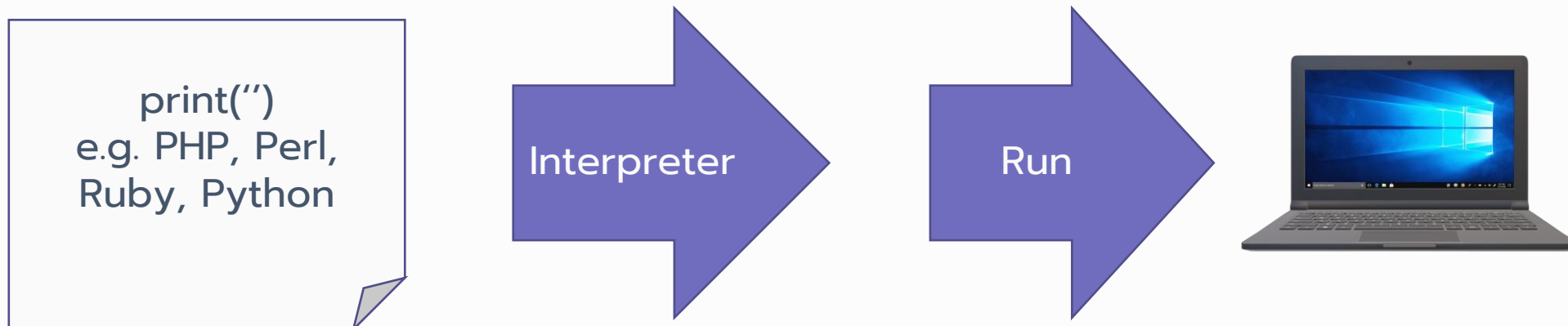

ตัวแปลภาษา

1. Compiler

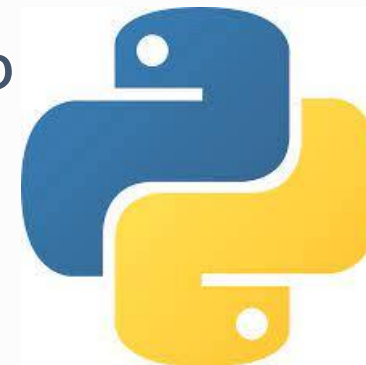

2. Interpreter

ภาษาไพธอน (Python)

- ภาษาไพธอนเป็นภาษาการเขียนโปรแกรมระดับสูง (High-level programming language)
- ภาษาไพธอนเป็นภาษาที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมที่ได้รับความนิยมสูง
 - ชุดรหัสแบบเปิด (Open source)
 - สามารถใช้งานได้ง่าย (User friendly)
 - ไม่ขึ้นกับระบบปฏิบัติการใด (Platform independent)
- รหัสต้นฉบับของภาษาไพธอนจะมีนามสกุล py
- ตัวอย่างการใช้งาน ภาษาไพธอน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analytics) การทำเว็บแอปพลิเคชัน

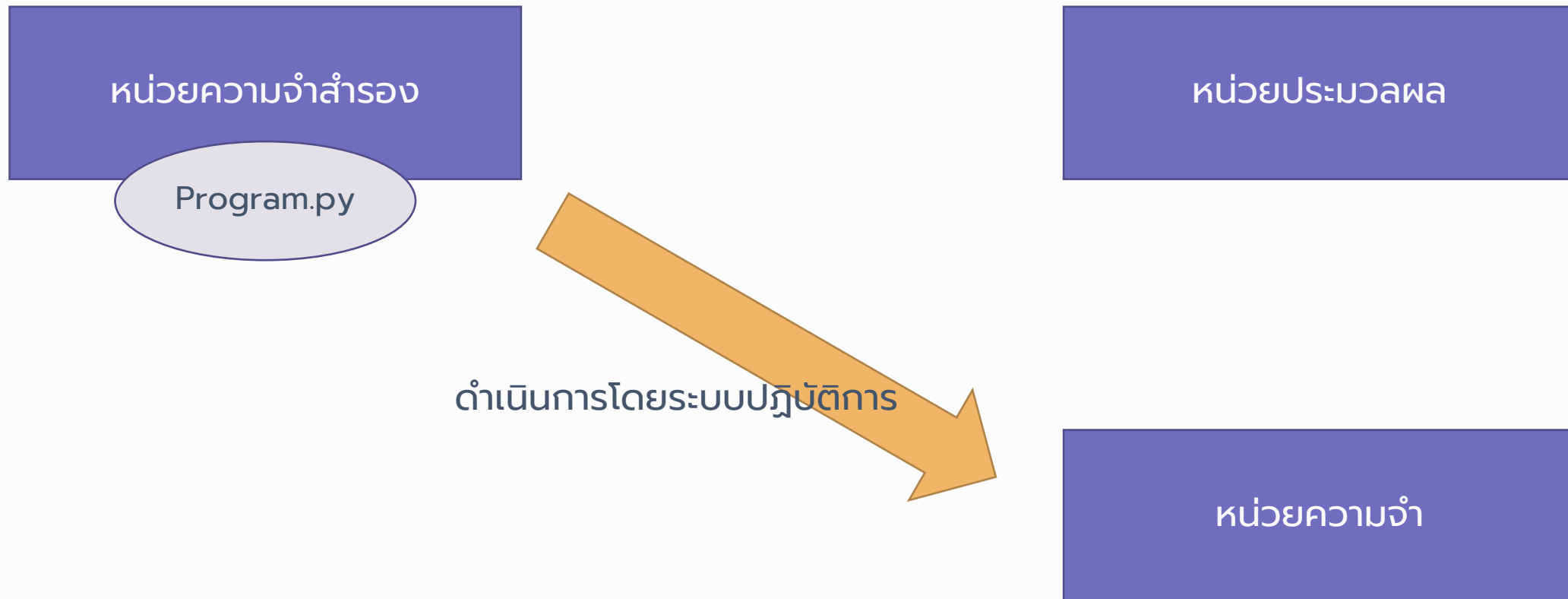

ประวัติของภาษาไพธอน (Python)

- ภาษาไพธอนถูกพัฒนาใน ปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) โดย Guido van Rossum ซึ่งทำงานอยู่ที่ Research Institute for Mathematics and Computer Science (CWI)
- ภาษาไพธอน เป็นการผสมผสานข้อดีของภาษาโปรแกรมหลายภาษาเข้าด้วยกัน เช่น All Basic Code (ABC) และ Modula-3
- ภาษาไพธอนถูกเผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991)

การทำงานของภาษาไพธอน

1. ระบบปฏิบัติการทำการย้ายโปรแกรมจากหน่วยความจำสำรองมายังหน่วยความจำ

การทำงานของภาษาไพธอน

2. ระบบปฏิบัติการทำการย้ายโปรแกรมจากหน่วยความจำสำรองมายังหน่วยความจำ

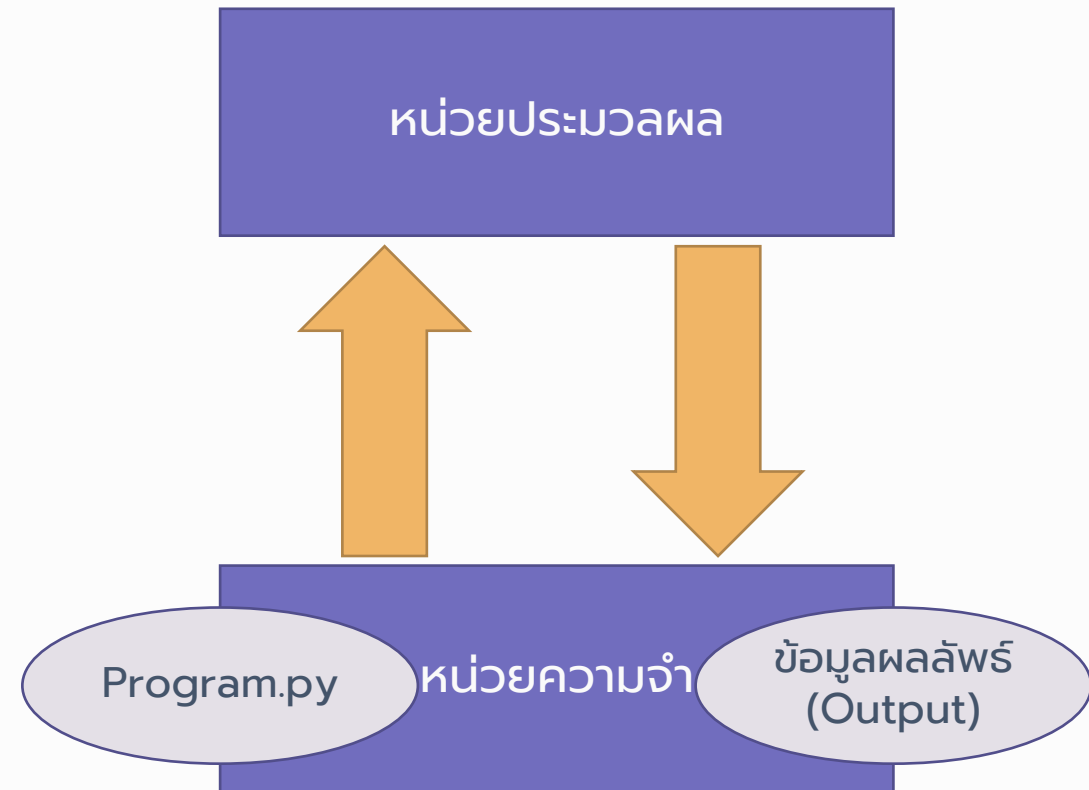
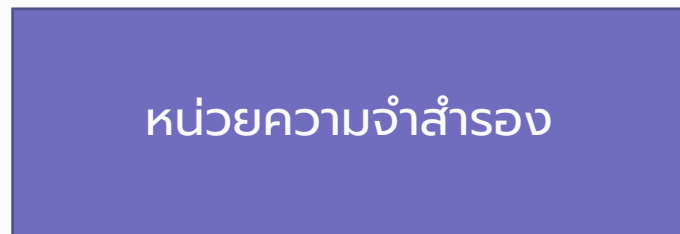
หน่วยความจำสำรอง

หน่วยประมวลผล

การทำงานของภาษาไพธอน

3. หน่วยประมวลผลกลางทำการประมวลผลโปรแกรมและข้อมูลบนหน่วยความจำ จนได้ผลลัพธ์

พื้นฐานการเขียนโปรแกรม ภาษาไพธอน

บทที่ 2 การใช้ข้อมูล และตัวแปร

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

เมื่อสิ้นสุดบทเรียน ผู้เรียนจะสามารถ

- อธิบายถึงหลักการของข้อมูล และตัวแปรได้
- ใช้ข้อมูล และตัวแปรในการเขียนโปรแกรมได้

ข้อมูล (Data)

- นิยาม

*ข้อเท็จจริง ที่เกิดจากการวัด สังเกต หรือ ประมวลผลทางสถิติ ที่ถูกใช้
เพื่อการอนุมาน ทดเทียบ หรือ การคำนวณ*

เช่น จำนวนผู้เรียนในห้อง ส่วนสูงของต้นไม้ น้ำหนักของรถยนต์

ให้นำจำนวนจุดสีเหลืองจาก
ภาพต่อไปนี้

กรณีศึกษา 1

จำนวนจุดสีเหลือง คือ 3

กรณีศึกษา 2

จำนวนจุดสีเหลือง คือ 7

ข้อมูล

- ข้อมูลตัวเดียวกัน แต่ต่างสถานการณ์อาจจะมีค่าที่ไม่เท่ากัน
 - บางครั้งในโปรแกรมเดียวกัน ข้อมูลอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- ข้อมูลเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนได้
- ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ จะ เรียกว่า ค่าคงที่ (Constant) เช่น
 - π
 - e
 - g

ข้อมูล

- ภาษาไพธอนมีข้อมูลพื้นฐานที่เป็นค่าอยู่ 4 ชนิด
 - จำนวนเต็ม (Integer) เช่น 1, 100, 200
 - ทศนิยม (Float) เช่น 3.14, 1.99, 100.5
 - ข้อความ (String) เช่น 'Hello Word', "Sawasdee"
 - ค่าความจริง (Boolean) เช่น True, False

ข้อมูล

- การเลือกใช้ชนิดข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูล

ชนิดข้อมูล	ข้อมูลที่เหมาะสม
จำนวนเต็ม (Integer)	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลที่เกิดจากการนับ
ทศนิยม (Float)	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลที่เกิดจากการ ชั่ง ตวง วัด และการประมวลผลทางสถิติ
ข้อความ (String)	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลที่ใช้ในการสื่อความหมาย และไม่ต้องการที่ทำการดำเนินการทางคณิตศาสตร์
ค่าความจริง (Boolean)	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลที่เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินการตรรกะ • ข้อมูลที่ต้องการให้มีเพียง 2 ค่า

ข้อมูล

- การมีตัวที่ชี้ไปที่ข้อมูลจึงง่ายกว่า ที่จะอ้างถึงข้อมูลโดยตรง
 - ทำให้สามารถที่จะมีการเรียกใช้ เปลี่ยนแปลงค่าได้
- ตัวชี้ถึงข้อมูล เรียกว่า ตัวแปร (Variable)

แก้วกาแฟ = ตัวแปร

น้ำในแก้ว = ข้อมูล

แก้วกาแฟเดียวกัน แต่น้ำต่างกัน

ตัวแปร

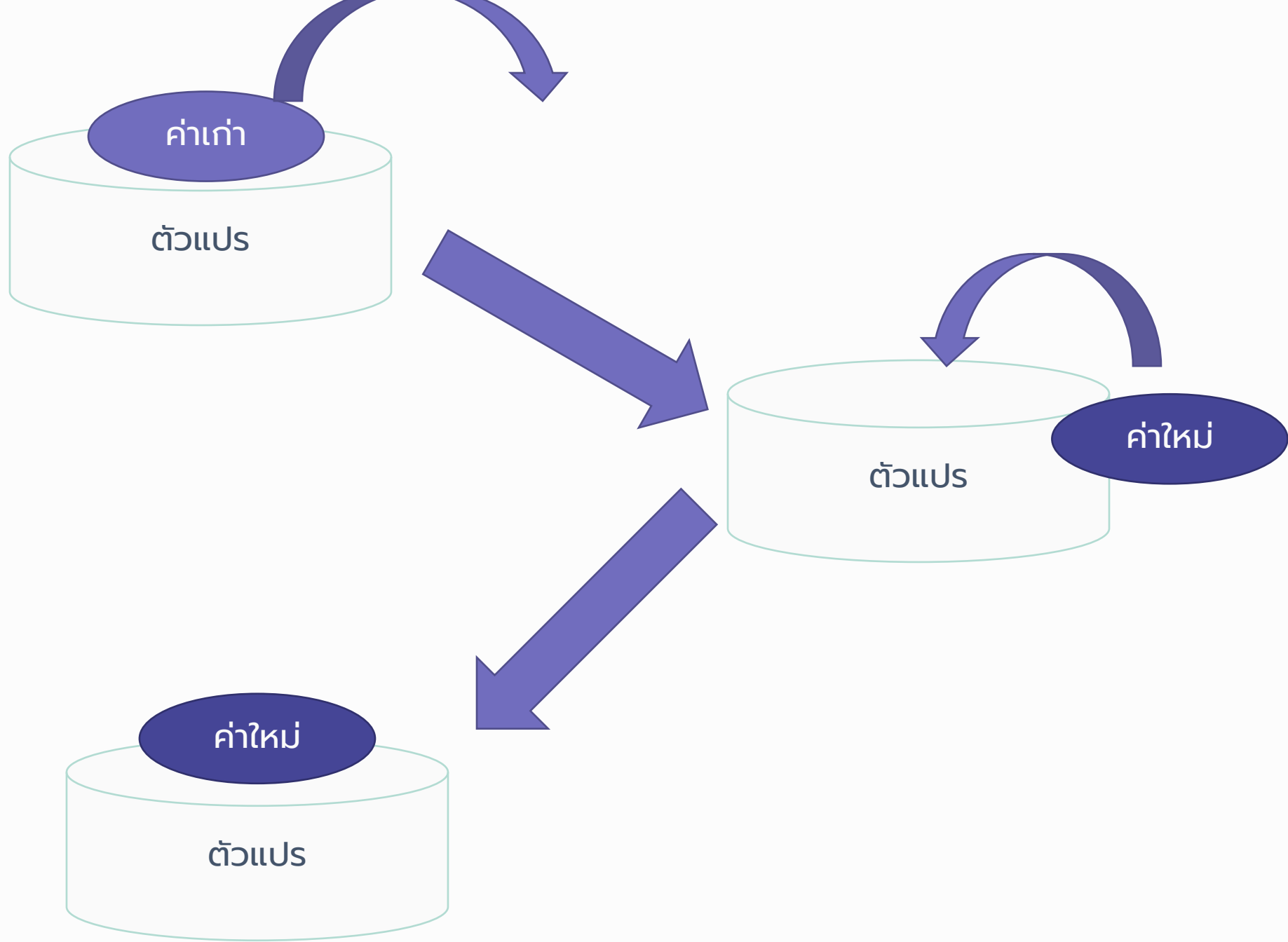
- ตัวแปร คือ พื้นที่ในหน่วยความจำ ที่มีการกำหนดชื่อ ทำให้สามารถอ้างอิง และ เปลี่ยนแปลงข้อมูลได้
- กิจกรรมที่สามารถใช้งานกับตัวแปรได้คือ
 - สามารถใช้ตัวแปรเพื่อเข้าถึงข้อมูลได้
 - สามารถกำหนดข้อมูลให้ตัวแปร

การอ้างอิงถึงข้อมูล

- การอ้างอิงถึงข้อมูล
 - เป็นกระบวนการเข้าถึงค่าในหน่วยความจำที่ตัวแปรชี้ถึง
 - ค่าที่อ้างอิงถึงจะสามารถถูกใช้เพื่อการแสดงผล และการคำนวณได้

การกำหนดค่าให้ตัวแปร (Assignment)

- การกำหนดค่าให้ตัวแปร
 - เป็น กระบวนการกำหนดค่าใหม่ให้ตัวแปร
 - ค่าเก่าจะไม่สามารถถูกเข้าถึงได้อีก

บทนำสู่การเขียนโปรแกรม ภาษาไพธอน

บทที่ 4 การเขียนโปรแกรมเชิงเส้น

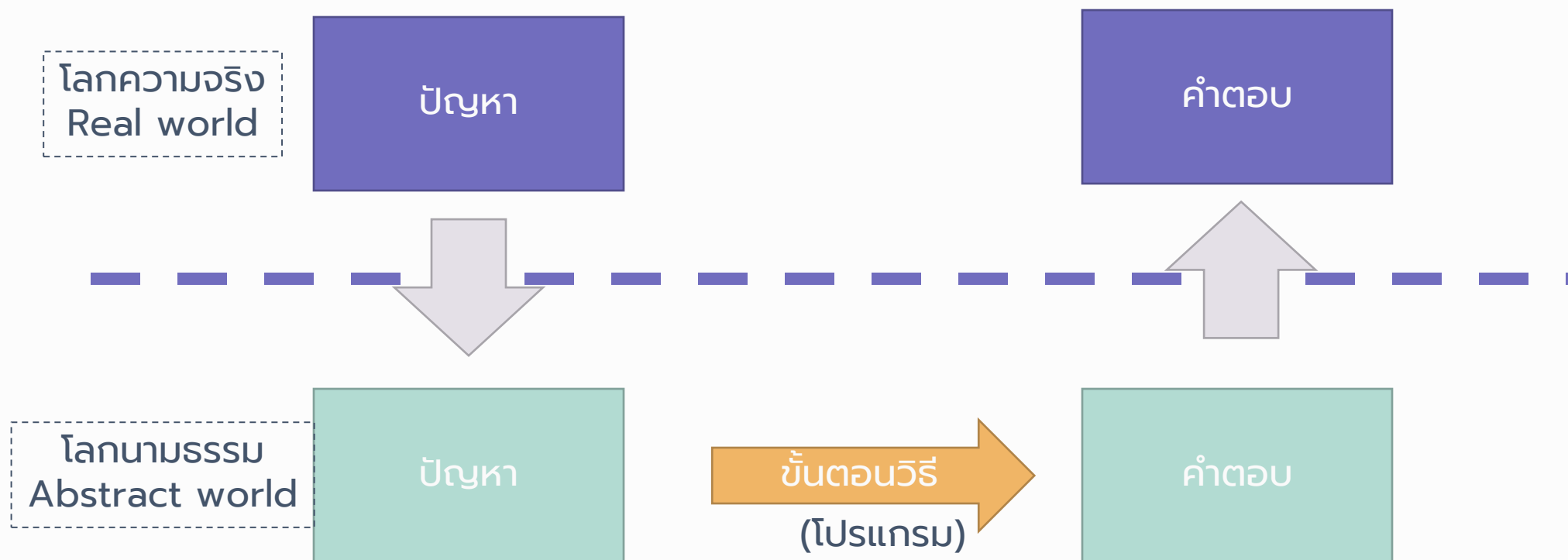
วัตถุประสงค์ของบทเรียน

เมื่อสิ้นสุดบทเรียน ผู้เรียนจะสามารถ

- อธิบายถึงหลักการการเขียนโปรแกรมเชิงเส้นได้
- ใช้การเขียนผังไหลในการออกแบบโปรแกรมได้

โปรแกรม

- โปรแกรมคือชุดคำสั่งที่ถูกออกแบบมาให้ปฏิบัติงานเพื่อดำเนินงาน (task) บางประการ

การออกแบบโปรแกรม: IPO Pattern

- วิธีการออกแบบโปรแกรมที่ง่ายที่สุด
- แบ่งชุดกระบวนการออกเป็น 3 ชุด
 - กระบวนการเอาข้อมูลเข้า (Input)
 - กระบวนการแก้ไขปัญห (Process)
 - กระบวนการเอาข้อมูลออก (Output)

กระบวนการเอาข้อมูลเข้า (Input)

- กระบวนการรับข้อมูลเข้าสู่ระบบ
- สามารถเป็น :
 - การกำหนดค่าเริ่มต้นของโปรแกรม
 - รับค่าจากผู้ใช้
 - ดึงข้อมูลจากคลังเก็บข้อมูล
- มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการประมวลผล

กระบวนการแก้ไขปัญหา (Process)

- กระบวนการแก้ไขปัญหา แปลงข้อมูลนำเข้า เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการ
 - การคำนวณ
- เป็นการผสมผสานโครงสร้างการเขียนโปรแกรม
 - Sequential programming
 - Selection programming
 - Iterative programming
- การมีเอกสารเป็นเรื่องสำคัญ

กระบวนการเอาข้อมูลออก (Output)

- กระบวนการรับข้อมูลออกสู่ระบบ
- สามารถเป็น :
 การแสดงผลการคำนวณของโปรแกรม
- มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลลัพธ์ของการคำนวณให้กับผู้ใช้
- อาจจะต้องมีการเพิ่มเติมข้อความให้เกิดความเข้าใจ


```
distance = (float)(input('Please input your distance : '))  
speed = (float)(input('Please input your speed : '))
```

```
eta = (distance/speed)
```

```
print('ท่านจะใช้เวลาเดินทางประมาณ ', eta , ' ชั่วโมง')
```

```
Please input your distance : 100
```

```
Please input your speed : 50
```

```
ท่านจะใช้เวลาเดินทางประมาณ 2.0 ชั่วโมง
```

ทำไมต้องใช้หลักการ IPO

- แยกความสนใจแต่ละส่วน (Concern Separation)
- ทำให้โปรแกรมสามารถเข้าใจได้ง่าย
- ทำให้โปรแกรมสามารถปรับปรุง/แก้ไขได้ง่าย

วิธีการเขียนโปรแกรม

- แยกปัญหาออกเป็นปัญหาย่อยๆ
 - ส่วนย่อย = 1 ขั้นตอน
 - เป็นกิจกรรมที่เล็กที่สุด
 - เป็นกิจกรรมที่แบ่งแยกไม่ได้
- แต่ละกิจกรรมย่อยจะถูกเรียบเรียงให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไข
ปัญหา

กรณีศึกษา #1

- หากคุณทำการเป็นพนักงานชั่วคราว (part-time) คุณต้องการที่จะคำนวณเงินที่คุณได้จากการทำงาน โดยใช้ระยะเวลาทำงาน และรายได้ต่อชั่วโมง
- หมายเหตุ : โปรแกรมที่เขียนขึ้นมาจะต้องทำงานได้กับข้อมูลนำเข้าทุกรูปแบบ
- เช่น :
 ถ้าทำงาน 2 ชั่วโมง และได้ค่าแรง 10 บาท คำตอบ : $2 * 10 = 20$
 ถ้าทำงาน 5 ชั่วโมง และได้ค่าแรง 20 บาท คำตอบ : $5 * 20 = 100$

กรณีศึกษา #1

- 1. การรับข้อมูลเข้า
 - ระยะเวลาทำงาน (ชั่วโมง)
 - ค่าแรง (บาท)
- 2. กระบวนการทำงาน
 - ค่าแรง = ระยะเวลาทำงาน * ค่าแรง
- 3. การแสดงข้อมูล
 - ค่าแรง

มีรูปแบบอื่นที่เป็นไปได้ไหม????

เอกสารที่ใช้ในการออกแบบ

- เป็นเอกสารที่ใช้ในการออกแบบขั้นตอนวิธีการทำงาน / อธิบายการทำงาน เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน
- เทคนิค
 - ภาษารธรรมชาติ Natural language
 - Formatted description
 - Diagram

ภาษาธรรมชาติ Natural Language

- เป็นการเขียนเอกสารบรรยายถึงขั้นตอนการทำงานแบบไร้รูปแบบ (Free hand)
- เขียนบรรยายโดยไม่มีกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน
- ผู้เขียนจะต้องใช้ทักษะในการแปลงคำอธิบายเป็นโปรแกรม

เอกสารที่มีการกำหนดรูปแบบ Formatted Text

- รูปแบบที่ชัดเจนสำหรับการจัดทำเอกสาร
 - รูปแบบการเขียนที่ชัดเจน
 - เช่น
 - นิพจน์ทางคณิตศาสตร์
 - คำสั่งการคำนวณ
 - การแสดงผล
- เหมาะสมกับโปรแกรมเมอร์ ที่จะที่Easier for programmers to understand
- ตัวอย่าง
 - Pseudo code

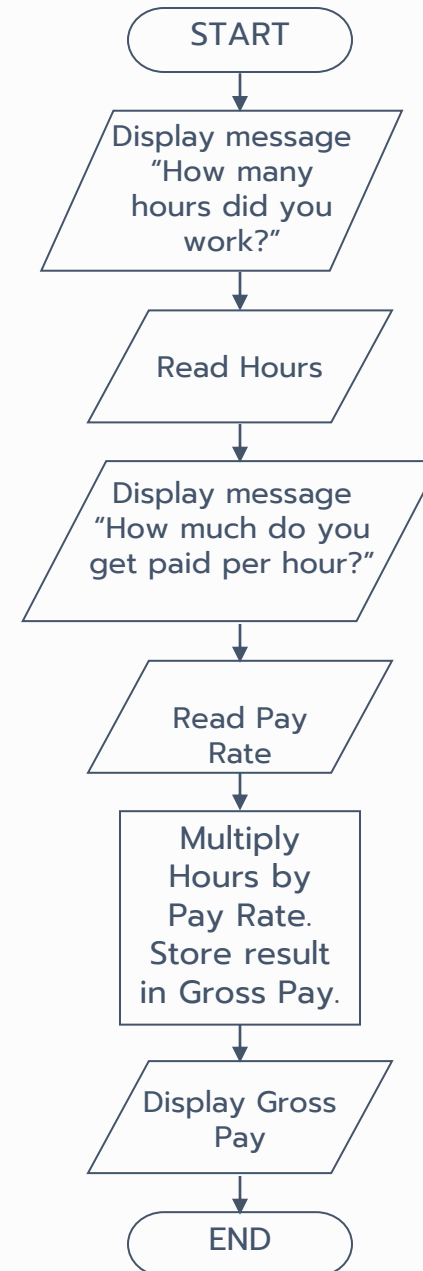
แผนผัง Diagram

- ' One picture is equal to **thousands** word '
- ใช้สัญลักษณ์แทนกิจกรรมต่างๆ
- ตัวอย่าง
 - UML diagram
 - **Flow chart**

ผังไหล FLOWCHART

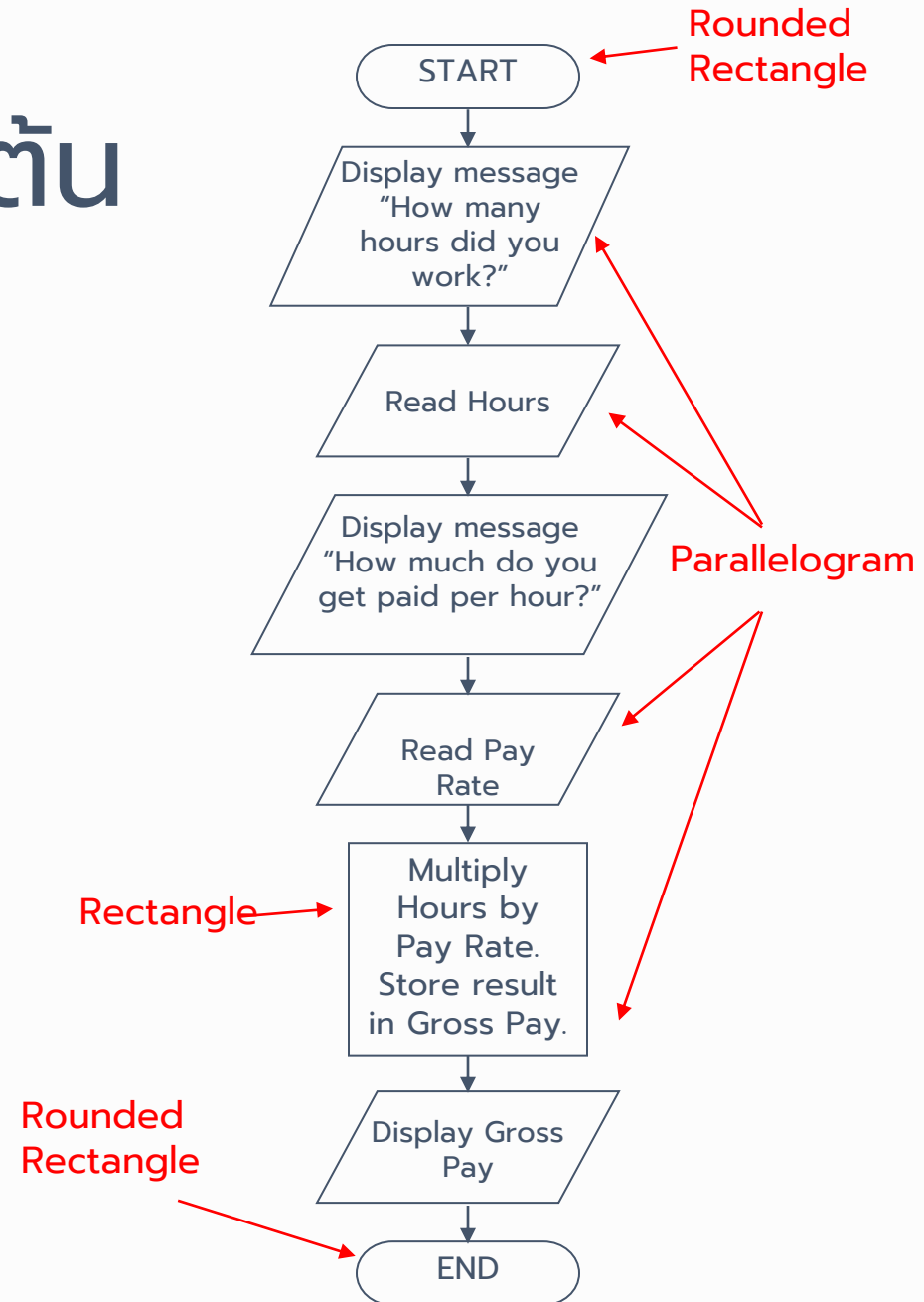
อะไรคือผังไหล

- ผังไหลคือไดอะแกรมที่แสดงถึงการไหลของการทำงานของโปรแกรม
- ยังใช้หลักการ IPO
- หนึ่งในสัญลักษณ์ คือ หนึ่งความหมาย
- ผังไหลยังแสดงถึงลำดับของการประมวลผล

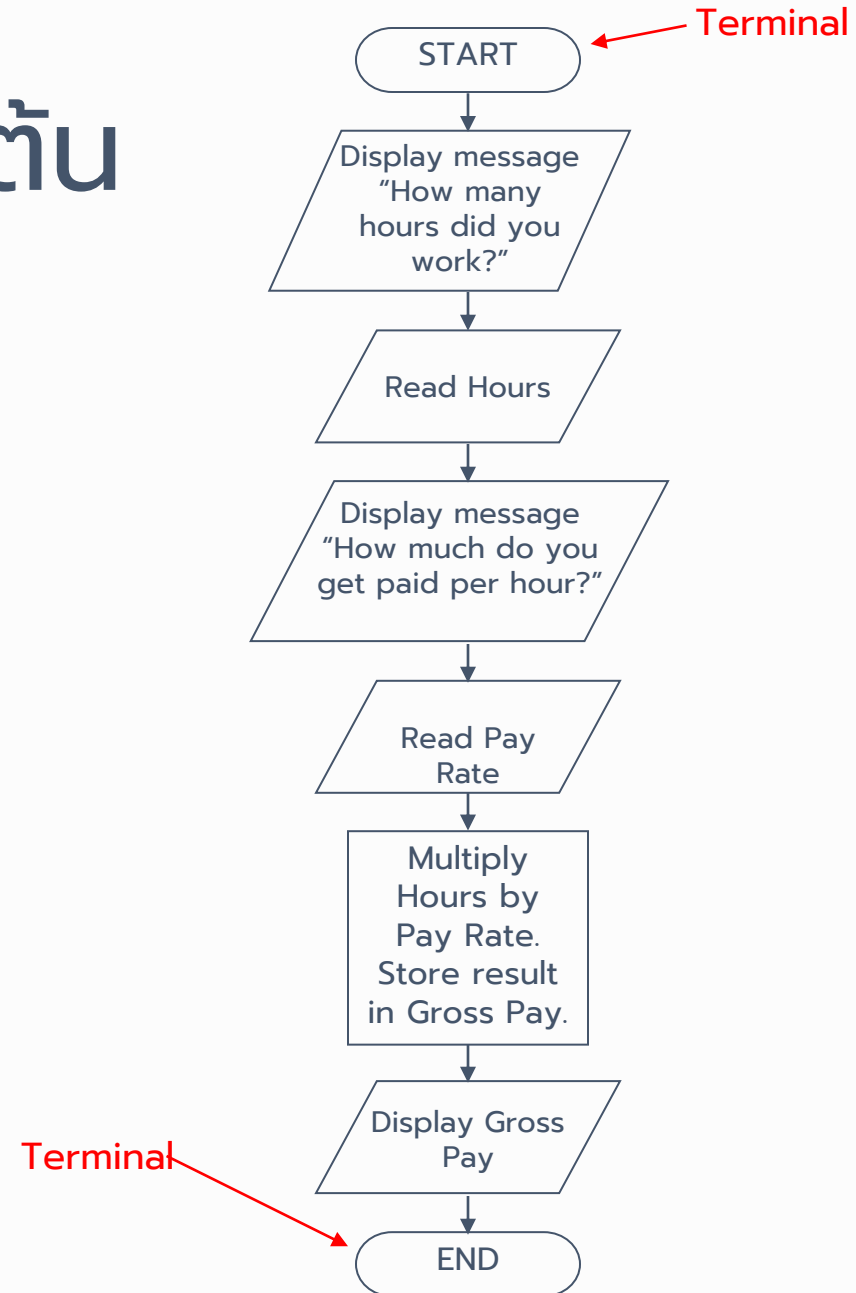
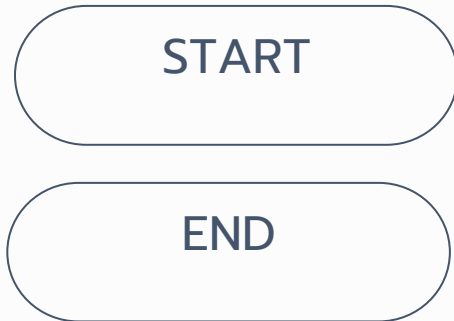
สัญลักษณ์เบื้องต้น

- สัญลักษณ์เบื้องต้นมีทั้งหมด 3 ประเภท:
 - rounded rectangles
 - parallelograms
 - a rectangle
- แต่ละสัญลักษณ์แสดงถึงกิจกรรม 1 กิจกรรม

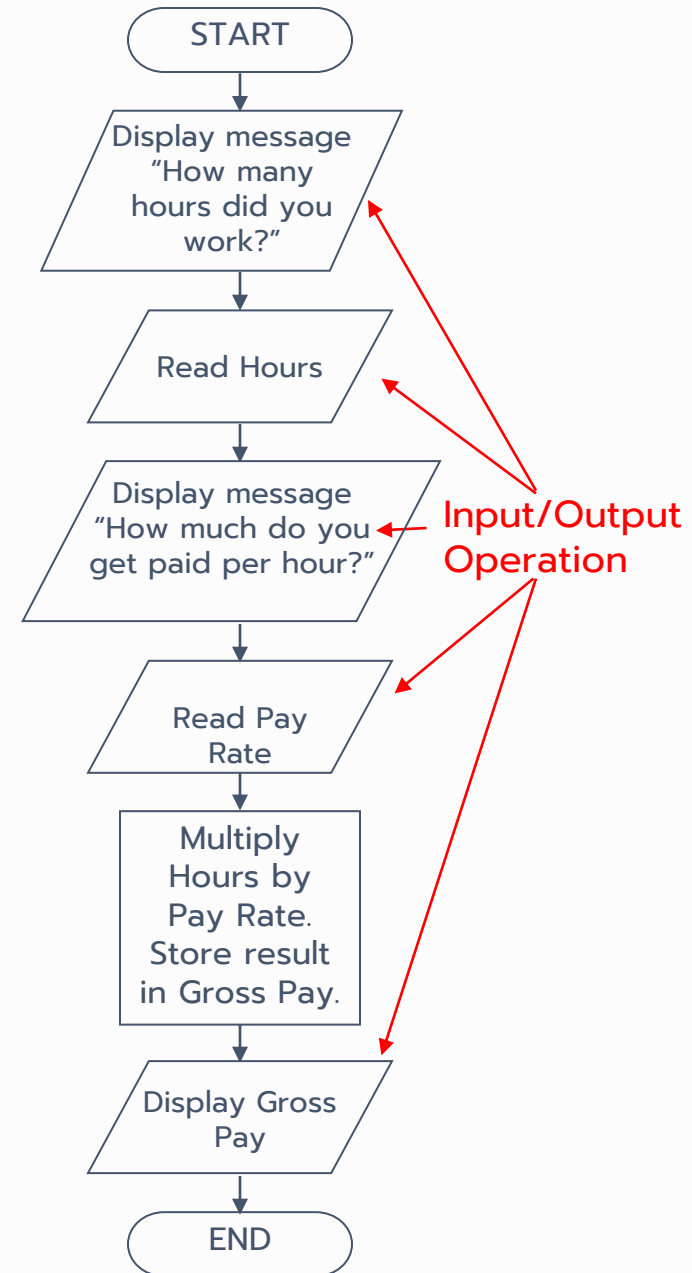
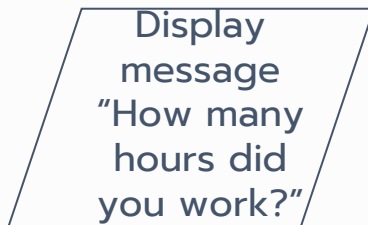
สัญลักษณ์เบื้องต้น

- สัญลักษณ์เริ่มต้น / สิ้นสุด
Terminals
- แสดงโดยใช้ **rounded** rectangles
- ใช้แสดงถึงจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุด

สัญลักษณ์เบื้องต้น

- กิจกรรมการรับข้อมูล / การแสดงผล
 - ใช้สัญลักษณ์ parallelograms

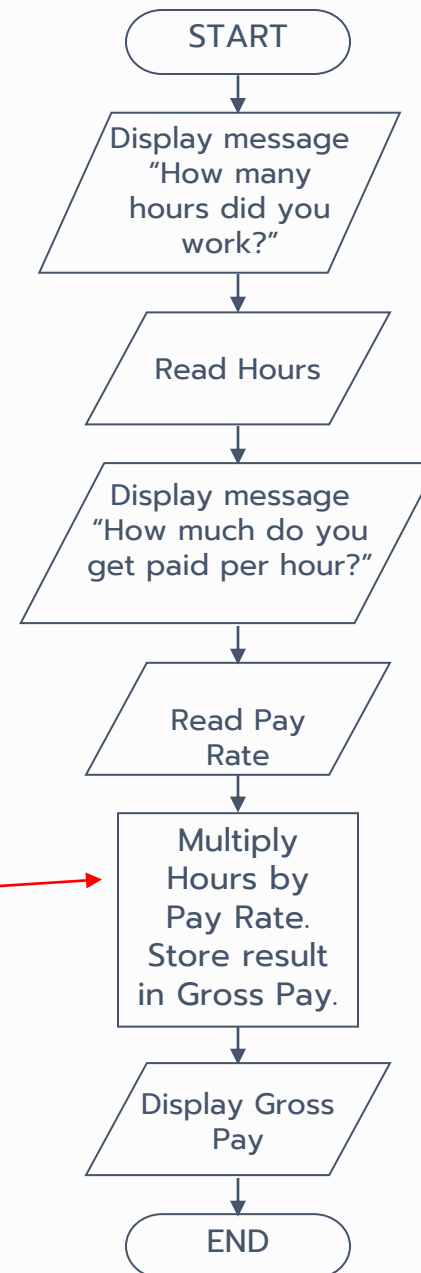

สัญลักษณ์เบื้องต้น

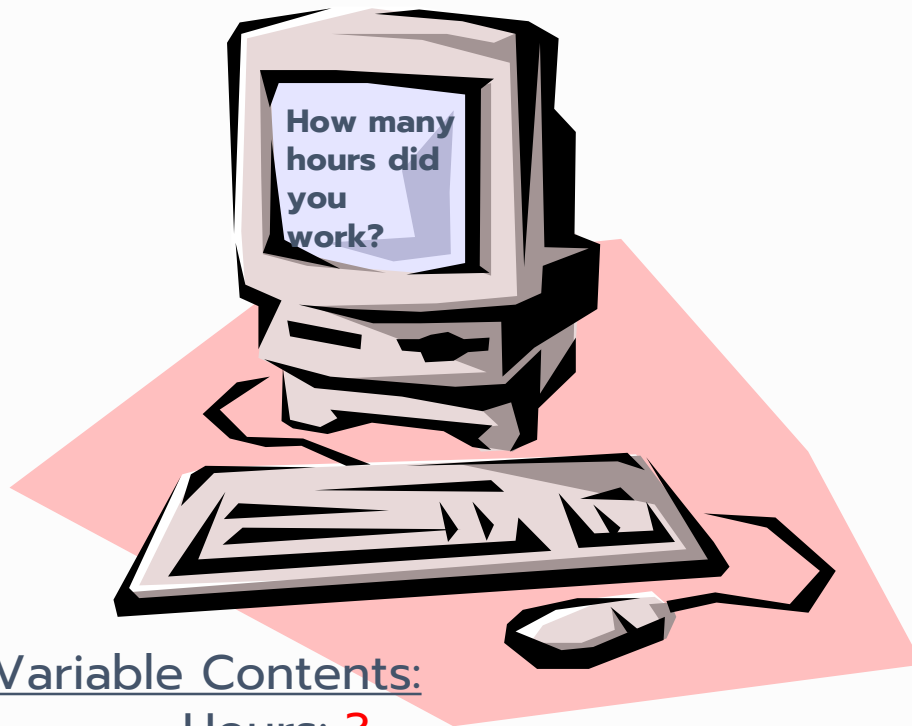
- กิจกรรมการประมวลผล
 - แสดงผลโดย rectangles
 - ระบุกิจกรรมที่แสดงถึง
 - การคำนวณทางคณิตศาสตร์
 - การกำหนดค่าให้ตัวแปร

Multiply Hours by
Pay Rate. Store
result in Gross Pay.

Process →

ขั้นตอนการประมวลผล

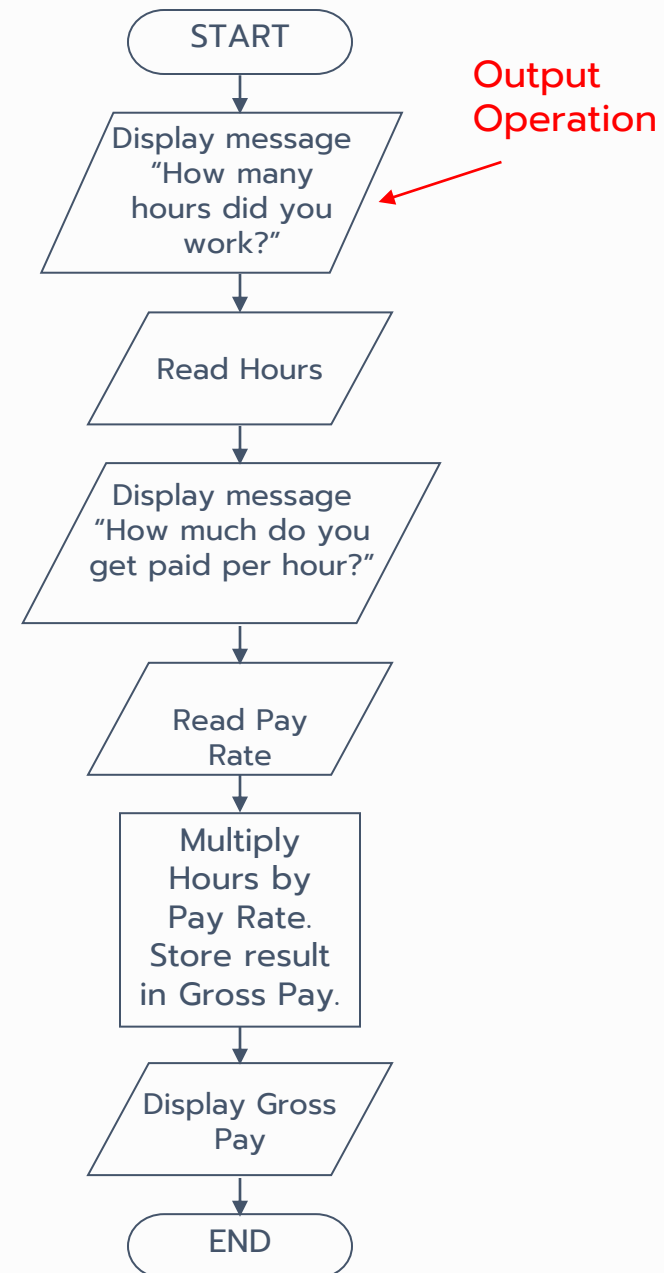

Variable Contents:

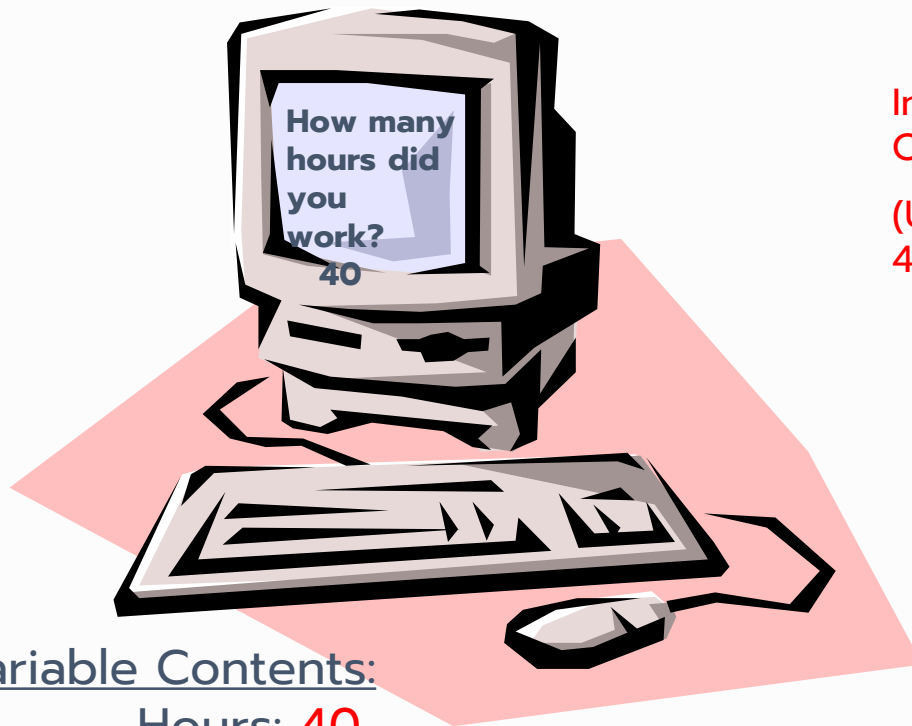
Hours: ?

Pay Rate: ?

Gross Pay: ?

ขั้นตอนการประมวลผล

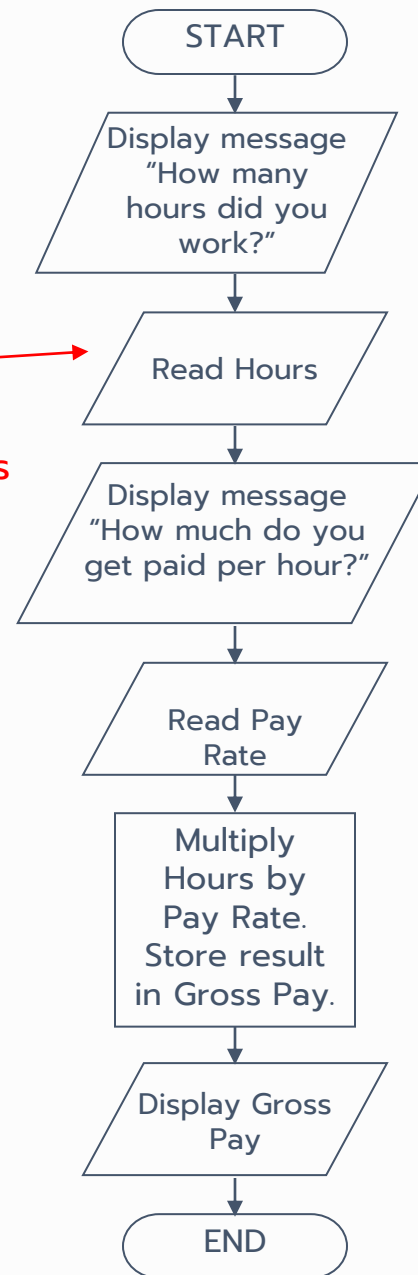
Variable Contents:

Hours: 40

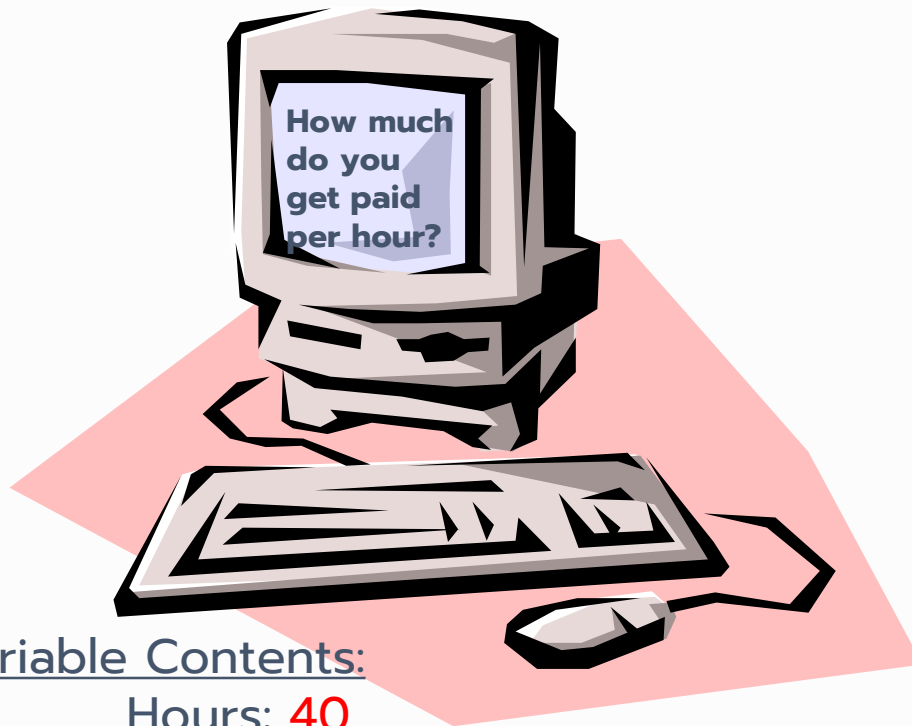
Pay Rate: ?

Gross Pay: ?

Input
Operation
(User types
40)

ขั้นตอนการประมวลผล

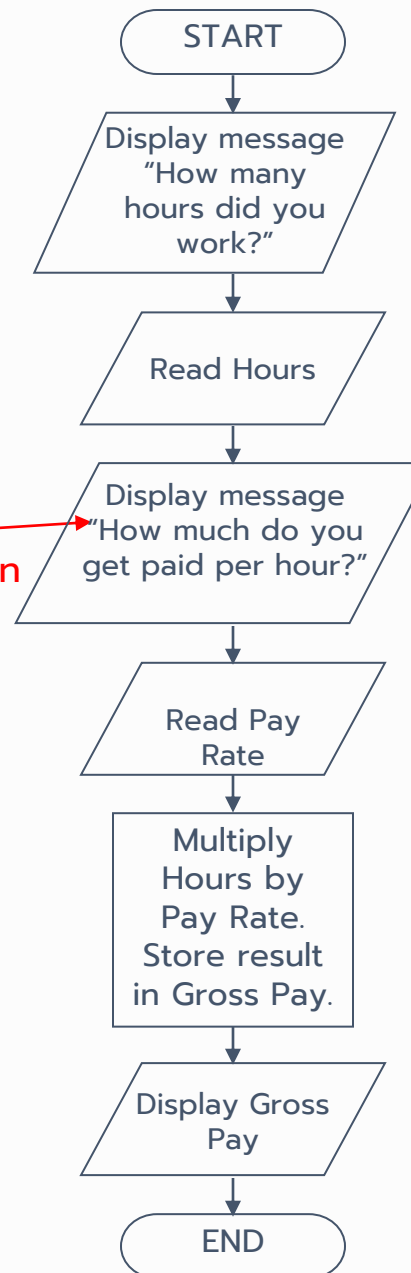
Variable Contents:

Hours: 40

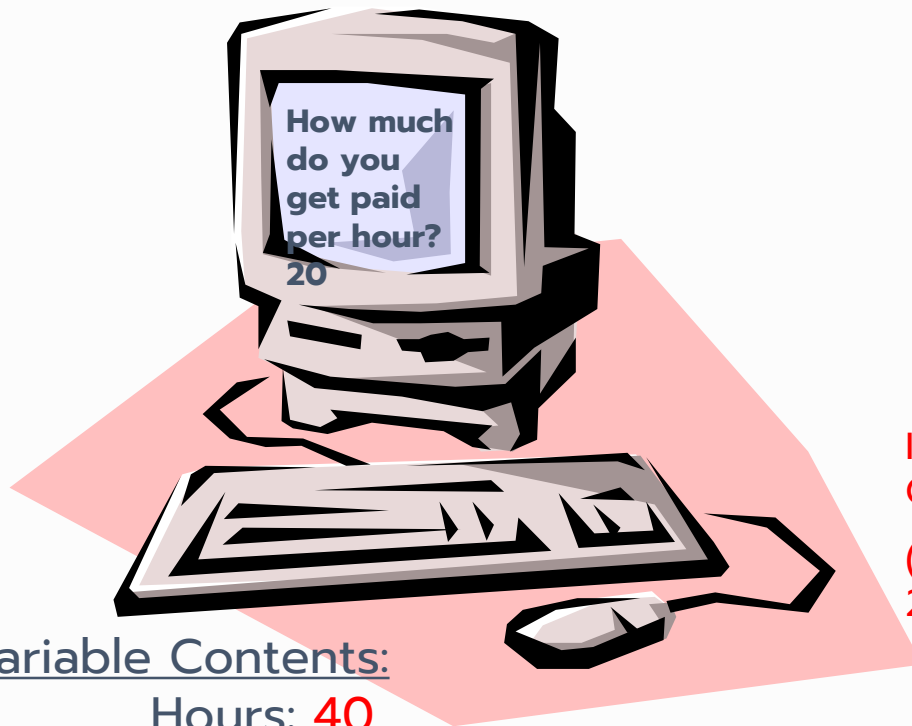
Pay Rate: ?

Gross Pay: ?

Output
Operation

ขั้นตอนการประมวลผล

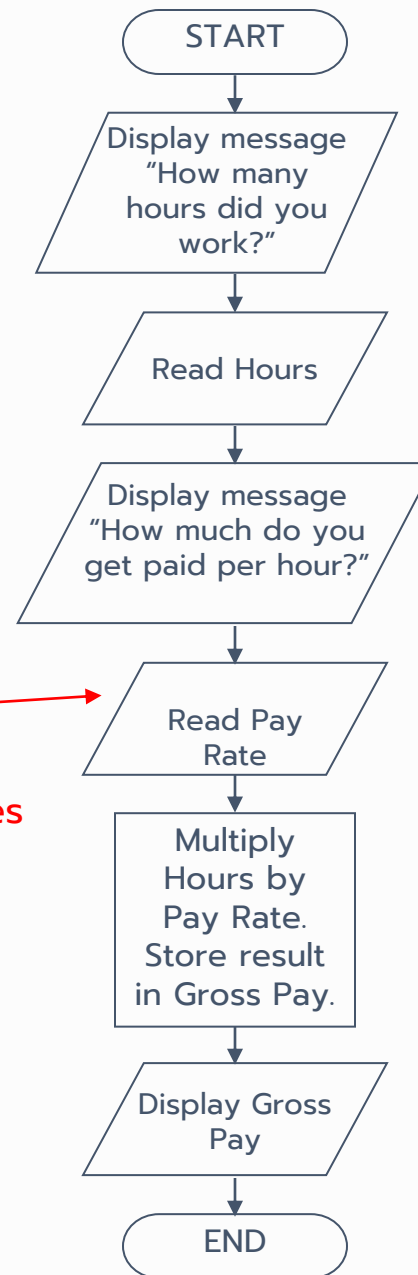
Variable Contents:

Hours: 40

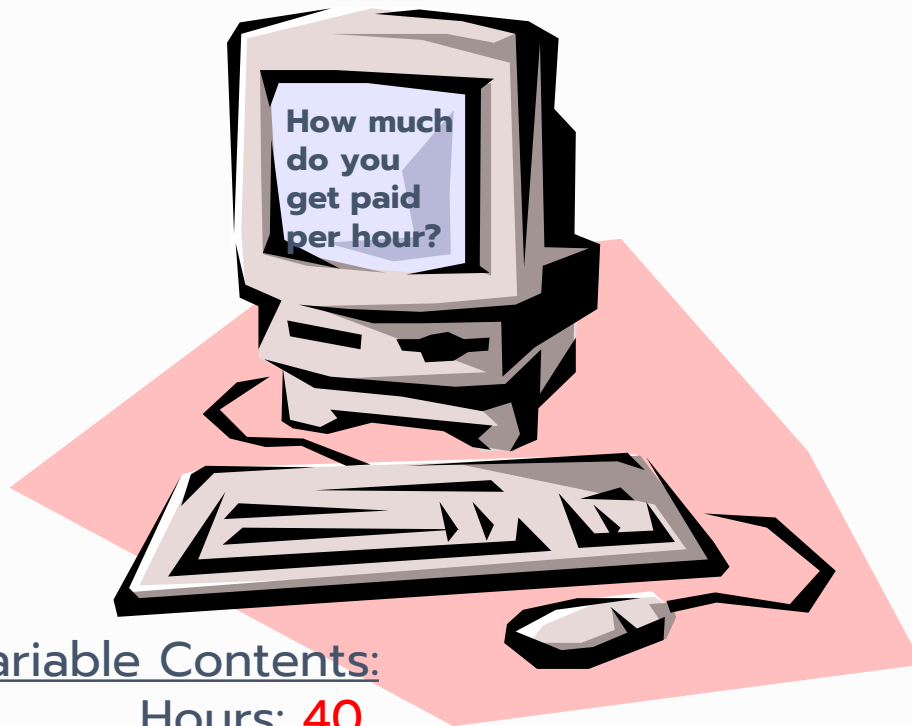
Pay Rate: 20

Gross Pay: ?

Input
Operation
(User types
20)

ขั้นตอนการประมวลผล

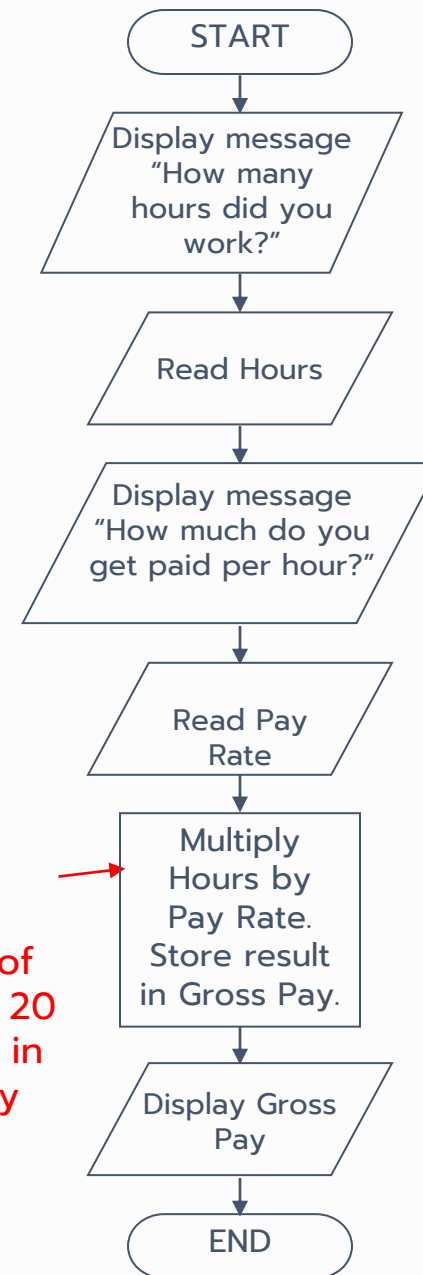
Variable Contents:

Hours: 40

Pay Rate: 20

Gross Pay: 800

Process:
The
product of
40 times 20
is stored in
Gross Pay

ขั้นตอนการประมวลผล

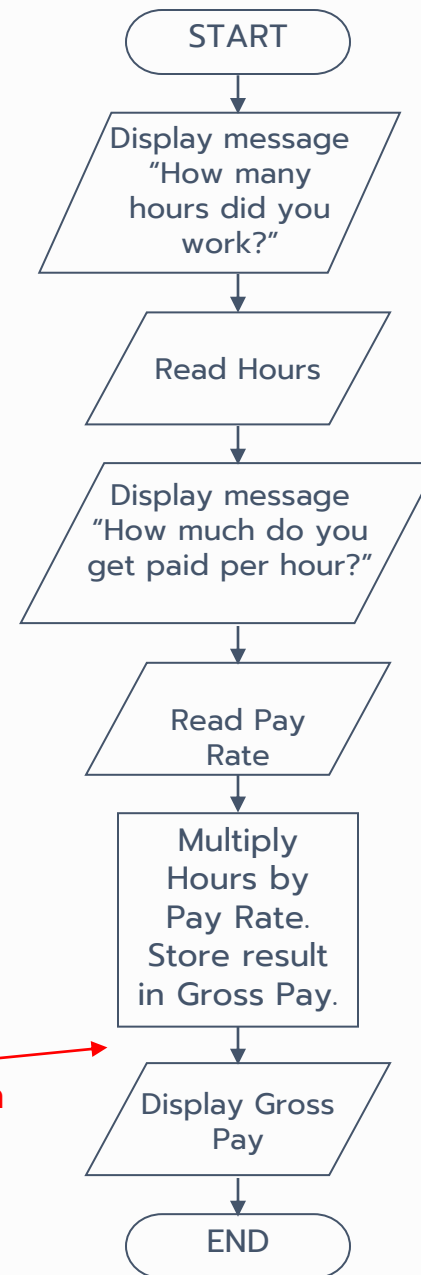
Variable Contents:

Hours: 40

Pay Rate: 20

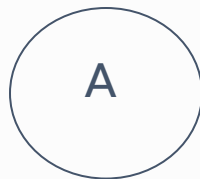
Gross Pay: 800

Output
Operation →

การเชื่อมต่อระหว่างแผนผังย่อย

- หลายครั้ง แผนผังไม่สามารถบรรจุในหนึ่งหน้ากระดาษได้
- ตัวเชื่อมต่อ (Connector) จะใช้สัญลักษณ์วงกลม และมีอักขระเขียนในสัญลักษณ์ เพื่อระบุทางเข้า และทางออก

การเชื่อมต่อระหว่างแผนผังย่อย

- ตัวอย่างการเชื่อมต่อระหว่างแผนผังย่อย

